HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כגון רבי לדוק. שלבש כח לכוף יצרו להתגבר במפלי קונו: **אמר מאי נפקא מינה.** דהא מילתא דלא נזדמן לי אלא מאכל טמא יש לי ללמוד מכאן דעביד האי הבועל ארמית רשוי למאכל טמא: **שגרת תנורא.** אותה ארמית הסיקה את התנור לצלות דבר הטמא שם. ואשה גדולה היתה שאין יכול ליפטר ממנה ומסור בידה להורגו: **קא מנחא ליה.** לאותו גלי בתוכו: **נפיל בהא.** בתור של גיהנם: **אי ידעי.** אילו ידעתי שחמור עליכם הדבר כל כך: **דיקולי.** סליס שנשים נותנות שם פלכיהן: **אטרחתן.** שהייתי במקום אחר רחוק ד' מאות פרסי: **ולא עניותא.** בתמיה אם לא העניות לא הוכרכתי להיות עסקי במלאכת נשים: **שיפא.** שם כלי: **דינרי.** זהובים: **יאריכון ימיך.** לעולם הבא: **ייטב לך.** בחייך: **ימלא חייט.** לעולם הבא לדקה וכבוד בעולם הזה: **חייך.** בעולם הזה ואורך ימיס לעולם הבא: **בשלום הקן נמי לו.** ולתנייה: **רבי אידי אסברא לי.** אינו דומה לאלו דהנך כולהו הבריות נהנין ממנו ומתלא טוב לשמיס וטוב לבריות ובהכוח כתיב כי פרי מעלליהס יאכלו דבהאי קרא כתיב כי טוב כי פרי מעלליו יאכל דמיין אכל בשילוח הקן טוב לשמיס הוא ואין כאן טוב לבריות ולא כתיב ביה כי פרי מעלליו יאכל והלכך לא תנייה גבי אוכל פירותיהן בעולם הזה: **רע לשמיס ורע לבריות.** כגון רוצח וגזלן וגנב: **רע לשמיס ואינו רע לבריות.** מגלה עריות מבזה מועדים[ה] אוכל חלב: **אין לו פירות.** אין נפרעין ממנו יותר מכדי רשעו: **עבירה שעושה פירות.** כגון חילול השם שאדם חשוב עובר עבירה ואחרים למדין ממנו לעשות[ו] כן: **מחשבה שעושה פירות.** שקייס מחשבתו ועשה: **מלרפה למעשה.** ונפרעים ממנו אף על המחשבה: **עולא אמר.** הא דכתיב פרי מחשבותם בעובר ושובה כתיב כי הדר מהרהר לעשות מצוה לעשה ואפי' לא עביד לה אין חזרתו לשם שמיס אלא שלא הולרך לה כדרך הוא דאמר נעשית לו כהיתר: **ואם שם קדשי לא תחללו.** היינו פרהסיא שהרואה מזלזל בכבוד המקום: **יגבה שחורים.** שלא יראה עצמו בכבודו אולי ירך לבבו בכך וגס[ז] אם יחטא אין אדם נותן לב לפי שאינו חשוב בעיניהס לכן יגבה שחורים: **אין עושין לו לחנווני.** המקיף לאדם פעמיס רבות וגובה כל הקפותיו יחד אין עושין כך מלמעלה למחללי השם אלא נפרעין מיד: **שאם היפה.** כף המאזנים שקולה ויש באחד העונות חילול השם מכריע את הכף לחובה. והאי מקיפין לשון עיוני כמו אין מקיפין בבועי (חולין דף מו:) אקפיניהו ואידמו (שם דף נ.) שמקריב זו אצל זו ומעיין אם דומות: לפי

[ה] נושאי קיסר שמרוני כל הלילה אמרו ליה שמא דבר ערוה בא לידך וניצלת הימנו דתנינא כל הבא דבר ערוה לידו וניצל הימנו עושין לו נס [1]גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו כגון רבי צדוק וחביריו ר' צדוק תבעתיה ההיא מטרוניתא אמר לה חלש לי ליבאי ולא מצינא איכא מידי למיכל אמרה ליה איכא דבר טמא אמר לה מאי נפקא מינה דעביד הא אכול הא שגרת תנורא קא מנחא ליה סליק ויתיב בגויה אמרה ליה מאי האי אמר לה דעביד הא נפיל בהא אמרה ליה אי ידעי כולי האי לא צערתיך רב כהנא הוה קמזבין דיקולי תבעתיה ההיא מטרוניתא אמר לה איזיל איקשיט נפשאי סליק וקנפיל מאיגרא לארעא אתא אליהו קבליה אמר ליה אטרחתן ארבע מאה פרסי א"ל מי גרם לי לאו עניותא יהב ליה שיפא דדינרי: רמי ליה רבא לרב נחמן [3]תנן אלו דברים שאדם עושה אותן ואוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא אלו הן כיבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום שבין אדם לחבירו ותלמוד תורה כנגד כולם בכיבוד אב ואם כתיב [2]למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך בגמילות חסדים כתיב [3]רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד ובהבאת שלום כתיב [4]בקש שלום ורדפהו [5]וא"ר אבהו אתיא רדיפה רדיפה כתיב הכא בקש שלום ורדפהו וכתיב התם רודף צדקה וחסד בתלמוד תורה כתיב [5]כי הוא חייך ואורך ימיך [7]בשילוח הקן נמי כתיב [6]למען ייטב לך והארכת ימים ליתני נמי הא [8]תנא ושייר תני תנא [9]אלו דברים ואת אמרת תנא ושייר אמר רבא רב אידי אסברא לי [7]אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו וכי יש צדיק טוב ויש צדיק שאינו טוב אלא טוב לשמים ולבריות זהו צדיק טוב טוב לשמים [9]ורע לבריות זהו צדיק שאינו טוב כיוצא בדבר אתה אומר [8]אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו וכי יש רשע רע ויש שאינו רע אלא רע לשמים ורע לבריות הוא רשע רע לשמים ואינו רע לבריות זהו רשע שאינו רע: [10]הזכות יש לה קרן ויש לה פירות שנאמר אמרו צדיק כי טוב וגו' עבירה יש לה קרן ואין לה פירות שנאמר אוי לרשע רע וגו' ואלא מה אני מקיים [9]ויאכלו מפרי דרכם וממועצותיהם ישבעו עבירה שעושה פירות יש לה פירות ושאין עושה פירות אין לה פירות מחשבה טובה[10] מצרפה למעשה שנאמר [10]אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו [9]מאי ולחושבי שמו אמר רב אסי אפילו חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה [10]מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה שנאמר [11]און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה' ואלא מה אני מקיים [12]הנני מביא אל העם הזה רעה פרי מחשבותם מחשבה שעושה [11] פרי הקב"ה מצרפה למעשה מחשבה שאין בה פרי אין הקב"ה מצרפה למעשה ואלא הא דכתיב למען [13]תפוש את [בית] ישראל בלבם אמר רב אחא בר יעקב ההוא בעבודת כוכבים הוא דכתיב [10]דאמר מר [8]חמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה עולא אמר כדרב הונא [10]דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו סלקא דעתך אלא נעשית לו כהיתר אמר רבי אבהו משום רבי חנינא נוח לו לאדם שיעבור עבירה בסתר ואל יחלל שם שמים בפרהסיא שנאמר [14]ואתם בית ישראל כה אמר ה' איש גילוליו לכו עבדו [ואחר] אם אינכם שומעים אלי ואת שם קדשי לא תחללו [11]אמר רבי אלעאי הזקן אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורים ויתכסה שחורים ויעשה כמו שלבו חפץ ואל יחלל שם שמים בפרהסיא איני [9]והתניא [11]כל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם [5]מה היא רבה אומר [2]זה המסתכל בקשת רב יוסף אומר זה העובר עבירה בסתר לא קשיא הא דמצי כייף ליצריה והא דלא מצי כייף ליצריה תנן התם [11]אין מקיפין בחילול השם אחד שוגג ואחד מזיד מאי אין מקיפין אמר מר זוטרא שאין עושים כחנווני מר בריה דרבנא אמר לומר שאם היתה שקולה מכרעת[11]: [5]ת"ר לעולם יראה

ויעשה מה שלבו חפץ. פי' ר"מ ז"ו שהותר לו לעבור עבירה אלא כך אמר ר' אלעאי יגיעת דרכיס והתכסנאות ולבישת שחוריס משבריס יצר הרע ומונעיס אדס מן העבירה[א ד]:

אין מקיפין בחילול השם. פר"מ משנה במסכת אבות ושמא הייטו הא דתנן (פ"ד מ"ד) כל המחלל שם שמיס בסתר נפרעין ממנו בגלוי[ב] אבל לגון מקיפין קשה[ג] ושמא ברייתא היא אף על גב דאומר תנן:

תלמוד

[ה] ס"א כושאי קיסר [וע' סוכה נג. ע"א וברש"י שם], [ב] [לעיל נט: ע"ב] שבת קמ. פאה פ"א מ"ח, [ג] יבמות קט:, [ד] [בע"י נוסף: אי הכין], [ו] [סוכה נד. וש"נ], [ז] [לעיל נז:], [ח] [בכת"י: ואינו טוב], [ט] מוספתא דפאה פ"א ה"ג אבות דר"נ פרק מ, [י] [בכת"י נוסף: הקב"ה], [כ] ברכות ו. ע"ש [שבת קג. ע"ש] מוספתא דפאה פ"א ה"ד תנא דבי אליהו פ"ט, [ל] [לעיל נט: חולין קמב.], [מ] [נ"ל הנה אנכי מביא רעה אל העם הזה פרי כו'], [נ] חולין ה. נדרים כה. שבועות כגו, [ס] יומא פו: ע"ש סוטה כב. לעיל כ. [מ"ק ס:] ערכין ל:, [ע] מ"ק י. מגילה טז, [פ] [נ"ל ותתנן], [צ] [מגילה יא:], [ק] אבות פ"ד מ"ד, [ר] [לעיל נט ע"ב], [ש] מוספתא קידושין פ"א ה"ח, [ת] [פסחים קיח ע"ב], [א] [עיין יומא פו ע"א], [ב] [מכלן עד סוה"ד ליתא בדפו"ר, והוסיפו הרש"ל ע"פ רש"י בתגיגה], [ג] [בע"י: שמקרב], [ד] [וע' תוס' מגילה טז. ד"ה ועשה וכו' הביאו על זה],

הגהות הב"ח

(א) גמ' מחשבה שעושה (פרי) תו"מ וי"ב ס"א מעשה וכן בסמוך:

מוסף רש"י

אתיא רדיפה רדיפה. תשלוס שכר גדול להבאת שלום שאוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא בגמילות חסדים דכתיב בהו ימצא חיים צדקה בעולם הבא וכבוד בעולם הזה (יבמות קט:). **תני תנא אלו דברים.** דמשמע דוקא (תענית יד.). **שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה.** דכתיב (במדבר טו) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה וגו' ולפיכך בהוריות (ח.) דבעבודת כוכבים מייל (חולין ה. וכעי"ז שבועות כב.). **נעשית לו כהיתר.** דומה בעיניו כהיתר (ערכין ל: וכעי"ז סוטה כב.). **ילך למקום שאין מכירין אותו.** אין דעתו גסה עליו ומתוך יקל כח יצרו וגם אם יחטא אין אדם נותן לב לפי שאינו חשוב בעיניהס, וכן בלגון שחורים (חגיגה טז.). והוא לו ואין מכירין אותו שם, ליכא חלול השם, ואמר לן רבי משום רב אלי גאון ויעשה מה שלבו חפץ, רוצה לומר דוקא כיון שלבוש שחורים וכו' אי ערב כדבר שאינו חפץ מכאן ואילך בעבירה (חגיגה יז.). **ראוי לו שלא בא לעולם.** טוב ויפה היה לו אם לא בא לעולם (חגיגה יא:). **הא דמצי כייף יצריה.** וכוטוא על אהוא נחבא בסתר כאילו דוחק הרגלים. **והא דלא מצי כייף ליצריה.** טוב לו בגיגעא מפרהסיא (שם טז.). **בחילול השם.** כגון תלמיד חכם המזלזל בפני בני אדם, דמתוך שהוא תלמיד חכם למדים בני אדם ממנו ממעשיו ומנשיס אחריו ומגלא שם שמיס מחולל על ידו

לשון הגמרא מוכיח כן שחלקו על פי' מקיפין ותו דתינח למר זוטרא אבל למר בריה דרבינא מה ענין זו אצל זו. **שם.**

תבא א מיי' פ"ב מהל' ע"ז הלכה ד סמג לאוין טו:

תכב ב טוש"ע ח"מ סי' רכט סעי' ח:

תכג ג סמג לאוין נ:

תורה אור השלם

1. בָּרְכוּ יְיָ מַלְאָכָיו גִּבֹּרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ:
תהלים קג כ
2. כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְמַעַן יַאֲרִיכֻן יָמֶיךָ וּלְמַעַן יִיטַב לָךְ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ:
דברים ה טו
3. רֹדֵף צְדָקָה וָחָסֶד יִמְצָא חַיִּים צְדָקָה וָכָבוֹד:
משלי כא כא
4. סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ:
תהלים לד טו
5. לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה בוֹ כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם:
דברים ל כ
6. שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים:
דברים כב ז
7. אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פְרִי מַעֲלְלֵיהֶם יֹאכֵלוּ:
ישעיהו ג י
8. אוֹי לָרָשָׁע רָע כִּי גְמוּל יָדָיו יֵעָשֶׂה לוֹ:
ישעיהו ג יא
9. וְיֹאכְלוּ מִפְּרִי דַרְכָּם וּמִמֹּעֲצֹתֵיהֶם יִשְׂבָּעוּ:
משלי א לא
10. אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְיָ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי יְיָ וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ:
מלאכי ג טז
11. אָוֶן אִם רָאִיתִי בְלִבִּי לֹא יִשְׁמַע אֲדֹנָי:
תהלים סו יח
12. שִׁמְעֵי הָאָרֶץ הִנֵּה אָנֹכִי מֵבִיא רָעָה אֶל הָעָם הַזֶּה פְּרִי מַחְשְׁבוֹתָם כִּי עַל דְּבָרַי לֹא הִקְשִׁיבוּ וְתוֹרָתִי וַיִּמְאָסוּ בָהּ:
ירמיהו ו יט
13. לְמַעַן תְּפֹשׂ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּם אֲשֶׁר נָזְרוּ מֵעָלַי בְּגִלּוּלֵיהֶם כֻּלָּם:
יחזקאל יד ה
14. וְאַתֶּם בֵּית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְיָ אִישׁ גִּלּוּלָיו לְכוּ עָבֹדוּ וְאַחַר אִם אֵינְכֶם שֹׁמְעִים אֵלַי וְאֶת שֵׁם קָדְשִׁי לֹא תְחַלְּלוּ עוֹד בְּמַתְּנוֹתֵיכֶם וּבְגִלּוּלֵיכֶם:
יחזקאל כ לט

מוסף תוספות

א. ויוכל לעשות מעכשיו מה שלבו חפץ דודאי אין יצרו מתגבר עליו. תוס' תגיגה טז ועי' תוס' הרש"ש שמואל. ב. אחד שוגג ואחד מזיד בחילול השם. תוס' הרש"ש. כלומר נפרעים לאלתר ואע"פ שהביאו אותה בכאן שלא כלשונה הכי אורחא דתלמודא בכמה דוכתי. ריטב"א. ג. דאין

ולשון הגמרא מוכיח כן שחלקו על פי' מקיפין ותו דתינח למר זוטרא אבל למר בריה דרבינא מה ענין זו אצל זו. **שם.**

ואומרים לאו זה שלמד תורה כמה מעשיו מקולקלין ופורשין ואין למדין, וקשה הוא חלול השם מעבודת כוכבים מהכא (יחזקאל כ לט) ואתם בית ישראל וגו' איש גלוליו לכו עבדו מאחר שאינם שומעים אלי ואת שם קדשי לא תחללו עוד (אבות פ"ד מ"ד). אחד שוגג ואחד מזיד. אם עשית בשוגג גופה ממך כעין הסגנה, כי הלא דאמרינן בעלמא (מגילה יב.) מפני מה נתמיינו ישראל שבאותו הדור כליה מפני שהשתחוו לצלם של נבוכדנצר, וכי משום פנים יש בדבר, הם השתחוו לצלם גמור, א"ל הם לא עשו אלא לפנים משום נבוכדנצר, אף הקב"ה לא עשה עמהם אלא לפנים, דבאותו עניין שהשתחוו פרע מהם, היינו כעין שוגג, ואם עשה במזיד גופה ממנו בפרעון גמור בגלוי (אבות שם).